

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท เพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 ตอนหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อสัตย์ว่า “...ความเชื่อสัตย์เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเองเพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี มีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง...” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ มาตรา 24 กำหนดไว้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินดังต่อไปนี้ (4) การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 5-13) มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 1 ของการประเมินคุณภาพภายนอกนั้นก็ คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัดสิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 9)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม โดยถ่ายทอดความรู้สืบสานวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดจนการจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมความรับผิดชอบเป็นพฤติกรรมสำคัญประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพความรับผิดชอบจะเกิดขึ้น ได้ย่อมเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง ซึ่งก่อให้เกิดความเคยชินดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบจึงเป็นเรื่องสำคัญพื้นฐานของสังคมที่มีระเบียบสภาพสังคมที่ไร้ระเบียบขาดความรับผิดชอบจะปรากฏให้เห็นจากพฤติกรรมของคนไทยในสังคมนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบก่อให้เกิดขาดความรับผิดชอบ เช่น ทิ้งขยะไม่เป็นที่ตลอดจนไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสภาพที่ไร้ระเบียบขาดความรับผิดชอบเช่นนี้จะก่อให้เกิดความวุ่นวายสับสนของสภาพสังคมและต้องรีบแก้ไข โดยปรับปรุงพัฒนาความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบให้กับเด็กเยาวชนซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองคือเด็กที่สามารถปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันของตนเกี่ยวข้องกับหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมายและเกี่ยวข้องกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น ความรับผิดชอบอีกด้านหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เด็กคือความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาเด็กที่มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษานั้น จะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมความรับผิดชอบนั้นควรเริ่มที่สถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรกเด็กที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวคือเด็กที่ปฏิบัติภารกิจภายในครอบครัวเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่เด็กที่มีความรับผิดชอบจะรู้ว่าตนเองต้องทำอะไร เมื่อใด ในส่วนของหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติโดยไม่มีใครว่ากล่าวตักเตือน (เพ็ชรินทร์ ปฐมวาณิชกะ, 2535 : 11) เด็กที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวรู้จักฐานะและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตามสังคมมอบหมาย นั่นคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่หยุดยั้งก็ตาม โรงเรียนถือเป็นหน้าที่ที่จะอบรมคอยควบคุมดูแลให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตอยู่ในระเบียบวินัยของ โรงเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนจะต้องเริ่มต้นที่โรงเรียนในระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติ. 2528 : 7) เพราะการศึกษาในระดับนี้เหมาะสมที่จะปลูกฝัง ระเบียบวินัย มากที่สุดจึงอาจกล่าวได้ว่าวินัยเป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบและดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนซึ่งเด็กจะประพฤติปฏิบัติถูกต้องหรือผิดระเบียบมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับครูนอกจากครอบครัวแล้วโรงเรียนยังเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบด้วยการอบรมและจัดกิจกรรมต่างๆ

สรุปว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กนั้นมิใช่การสอนเท่านั้นแต่โรงเรียน ต้องจัดอบรมและจัดกิจกรรมการพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์และได้เรียนรู้ในขณะที่ใช้ชีวิตความเป็นนักเรียนเพื่อสนองเป้าหมายในการได้มาซึ่งเยาวชนที่มีคุณภาพให้เด็กมีความ รับผิดชอบผู้มีบทบาทอย่างยิ่งใน โรงเรียนคือครูอาจารย์ซึ่งจะต้องใช้เทคนิควิธีการที่มีความ เหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ (พนัส หันาคินทร์. 2526 : 197-198)

พฤติกรรมที่ไร้ระเบียบวินัยของนักเรียนเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อตัวของนักเรียน โดยตรงและยังส่งผล ไปถึงการพัฒนางานต่างๆทำให้งานอื่นขาดประสิทธิภาพไปด้วยการมี ระเบียบวินัยจึงเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมและเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับ ทุกคนในสังคม การมีระเบียบวินัยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสังคมที่พัฒนาแล้วทุกคน ทุกฝ่ายในประเทศไทยต้องตระหนักและปลูกฝังเพื่อให้ทุกคนในชาติมีความเจริญสามารถเผชิญ กับความเปลี่ยนแปลงของโลกมีจุดยืนและทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับรากเหง้าทาง เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย สามารถนำพาสังคมและประเทศชาติก้าวไป พร้อมกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมั่นคงและสงบสุขการที่จะให้เด็กประพฤติ ปฏิบัติตน ในสิ่งที่ งามตามแบบอย่างวัฒนธรรมที่ดีของไทยนั้นผู้ใหญ่จะต้องประพฤติปฏิบัติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กก่อนหากผู้ใหญ่ไร้ระเบียบวินัยก็จะเป็นการยากที่จะสร้าง วินัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็กได้เมื่อเด็กพร้อมที่จะอยู่ในกรอบวินัยตามสภาพกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือ ตามสภาพของสิ่งแวดล้อมแล้ว ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้คอยแนะแนวทางการ สร้างระเบียบวินัย โดยการให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลที่ จะสนับสนุนให้เด็กมีวินัยในตนเองการมีวินัยในตนเองเป็นการที่บุคคลไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลที่ ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ เรื่องของ ส่วนตัวและสิทธิของผู้อื่นเพื่อต่อไปจะทำให้เด็กกลายเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของสังคม ประเทศชาติและไม่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก่อปัญหาการทำผิดวินัยอีกต่อไปแต่ข้อเท็จจริง

ในปัจจุบันเด็กส่วนมากกลับมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางระเบียบวินัยขึ้นอยู่กับ (พนัส หันนาคินทร์. 2526 : 197-198)

ดังนั้นความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กซึ่งได้แก่ พฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อเด็กในระยะยาวถ้าไม่ได้รับการแก้ไขเสียแต่วัยแรกเริ่ม โอกาสที่จะประสบปัญหาชีวิตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ในอนาคตนั้นสูงมาก เช่น ปัญหาการเรียนล้มเหลว ปัญหาความก้าวร้าว ปัญหาการซึมเศร้า และปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 8) ทั้งนี้ครูอาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องตระหนักในและเห็นความสำคัญในการอบรมสั่งสอนนักเรียน โดยจะต้องศึกษาหารูปแบบและวิธีการในการปลูกจิตสำนึกให้แก่เด็กในด้านความรับผิดชอบความมีวินัยเพราะหากนักเรียนขาดความมีระเบียบจะทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนการปฏิบัติตนในสังคมและการดำรงชีวิตในสังคมหากไม่ได้รับการแก้ไขจะเป็นภาระอันหนักของสังคมต่อไป

ดังนั้น โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนโดยตรง และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 8) ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ จัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและมีหน้าที่ดูแลป้องกันและควบคุมแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดีขึ้นลดปัญหาพฤติกรรมในด้านต่างๆ โรงเรียนจึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคคลในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันดำเนินการเพื่อดูแลช่วยเหลือทรัพยากรอันมีค่า ด้วยความรักและความเมตตา ดังนั้น การป้องกันและการแก้ไขปัญหาก็มีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการช่วยป้องกัน แก้ไขปัญหามีให้เกิดขึ้นกับบุตรหลาน (กรมวิชาการ. 2542 : 1-12)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสองระหว่างวันที่ 2-4 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ซึ่งโรงเรียนคอน โมงสัมพันธ์ปลาอุกม่วงน้อยได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานแต่ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.25) สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม

จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตลอดจนมีการกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จ แต่การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย/ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง, 2552 : 31)

ปัจจุบันปัญหาโรงเรียนคอนโม่งสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดกลางและเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดการเรียนการสอน 3 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนทั้งหมด 301 คน มีครูทั้งหมด 16 คน ครูธุรการ 1 คน ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ 1 คน นักการภารโรง 1 คน ประชากรในเขตบริการของโรงเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรและมีฐานะค่อนข้างยากจนประชากรวัยทำงานส่วนมากเมื่อว่างงานจากเกษตรกรจะอพยพไปทำงานทำในต่างถิ่นฝากบุตรหลานในวัยเรียนไว้กับญาติพี่น้องเด็กนักเรียนบางส่วนขาดความรักความอบอุ่น รวมทั้งขาดการเอาใจใส่ดูแลอบรมบ่มนิสัย เด็กนักเรียนบางส่วนมีปัญหาพฤติกรรมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยมีความตระหนักในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาวินัยของนักเรียน โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนจากนั้นทำการพัฒนาโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนขอความร่วมมือกับคุณครู ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหาร จัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันหาทางพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้มีวินัย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าจะส่งผลให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้นและส่งผลให้การยอมรับชื่นชมในความดีงามของนักเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันปัญหาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโม่งสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นอย่างไร
2. จะพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโม่งปลาคุณสัมพันธ์ม่วงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้ดีขึ้นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2
2. เพื่อพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการวิจัยได้แก่
  - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย
    - 1.3.1 ผู้บริหาร โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย จำนวน 1 คน
    - 1.3.2 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คน
    - 1.3.3 ครูผู้สอน จำนวน 3 คน
  - 1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 จำนวน 80 คน
  - 1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย
    - 1.3.1 ครูโรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย จำนวน 6 คน
      - 1.3.1.1 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คน
      - 1.3.1.2 ครูผู้สอน จำนวน 3 คน
    - 1.3.2 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง
    - 1.3.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 8 คน โดยเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย
    - 1.3.4 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย จำนวน 80 คน ปีการศึกษา 1/2556
  - 1.4 ระยะเวลาในการวิจัย ระหว่างเดือนมิถุนายน 2556 -เดือนกันยายน 2556 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กรอบเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาकुณม่วงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนา 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2545 : 45) คือ

2.1.1. ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

2.1.2. ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

2.1.3. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.1.4. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 กลยุทธ์ในการพัฒนาประกอบด้วย

2.2.1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

2.2.2. พัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้กิจกรรม

ดังต่อไปนี้

กิจกรรมเสริมความรู้ปรับพฤติกรรม กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา
กิจกรรมเยี่ยมบ้านสามัคคี กิจกรรมเยาวชนคนรับผิดชอบ

3. วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ PDCA ของ Deming (1988 : 22-26) เพื่อปรับปรุงพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาकुณม่วงน้อย ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Do) ขั้นตรวจสอบ (Check) และขั้นการปรับปรุงและแก้ไข A (Action)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบของบุคคล ซึ่งกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

2. การพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาकुณม่วงน้อยให้มีคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าชื่นชมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้มีวินัยในตนเอง

ในด้านรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1 ความรับผิดชอบในการศึกษาล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร ออกหน้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามครูให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิด แล้วพยายามแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเอง

2.2 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียน โต๊ะเรียน ผนังห้องน้ำห้องส้วม เครื่องแบบการแต่งกายของนักเรียนเรียบร้อย ไม่มีการทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิดอันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อ

2.3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความเต็มใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถตลอดทั้งรู้จักแสดงความคิดเห็นปฏิบัติตน เพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหา การที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่เข้าใจกันเมื่อมีปัญหาก็ปรึกษาและให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก รักษาของสาธารณะ

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กิจกรรมเพื่อให้ครูกลุ่มผู้ร่วมศึกษาวิจัยได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบ วางกรอบแนวทางการพัฒนา กำหนดแผนในการพัฒนาหาแหล่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในกิจกรรมการพัฒนานักเรียนร่วมกันได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาวิสัยทัศน์ความรับผิดชอบนักเรียนให้เกิดแก่นักเรียน

4. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างให้นักเรียนมีพฤติกรรมวิสัยทัศน์ความรับผิดชอบที่ดีขึ้น ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ

4.1 กิจกรรมเสริมความรู้ปรับพฤติกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ทางโรงเรียนให้ความรู้ปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบ และให้ผู้ปกครองรับรู้พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและชี้แนะแนวทางเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านการศึกษาเล่าเรียน

4.2 กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ได้ฝึกทักษะ ในการดำรงชีวิต ปลูกฝัง สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนรักความสะอาด ความมีระเบียบ ความอดทนอดกลั้น การมีส่วนร่วมในการทำงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาความมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาให้แก่ นักเรียน

4.3 กิจกรรมเยี่ยมบ้านสานสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและรับทราบความเป็นอยู่ของนักเรียน และสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการเอาใจใส่ของครู การพบปะสนทนากับผู้ปกครอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเจตคติ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับ โรงเรียนเพื่อร่วมกันพัฒนาความมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวให้แก่ นักเรียน

4.4 กิจกรรมเยาวชนคนรับผิดชอบ หมายถึง กิจกรรมยกย่องชมเชยและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีเด่น ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนนักเรียนด้วยกันได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคูมม่วงน้อย อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

6. ครูประจำชั้น หมายถึง ครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาคูมม่วงน้อย อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีหน้าที่คอยอบรมสั่งสอนให้คำแนะนำกับนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหาร คณะครู ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียนได้ทราบสภาพวิสัย
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนคอนโมงสัมพันธ์ปลาอุกม่วงน้อย อำเภอโพธาราย
จังหวัดร้อยเอ็ด
2. นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบที่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง
ชุมชน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
3. โรงเรียนได้แนวทางในการพัฒนาวิสัยด้านความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมอันจะ
ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานต่อไป
4. เป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานอื่นที่จะนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการ
พัฒนาวิสัยด้านความรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY